2. Вихрущ А.В. Основи християнської педагогіки / А.В. Вихрущ, В.М. Карагодін, Т.Д. Тхоржевська. – Тернопіль: Освіта, 1999. – 166 с.
3. Кудіна В.В. Педагогіка вищої школи / В. В. Кудіна, М. І. Соловей, Є. С. Спіцин. – [ 2-ге вид., допов. і переробл. – К. : Ленвіт, 2007. – 194 с.
4. Покаяние и исповедь на пороге XXI века / Сост. Ведяничев В.П. – СПб.: «Общество святителя ВАСИЛИЯ ВЕЛИКОГО», 2000. – 736 с.
5. Попов Е., протоиерей. Нравственное богословие для мирян (в порядке десяти заповедей Божьих): В 2 т.– СПб, Изд. 2-е, книгопродавца И.Л. Тузова., 1901. – Переиздание Спасо-Преображенского Мгарского монастыря Полтавской епархии. – Т. 2 – 542 с.
6. Святитель Иоанн Златоуст. Избранные беседы. – М., Православное братство святого апостола Иоанна Богослова, 2001. – 464 с.
7. Толстой Л.Н. Педагогические сочинения. 2-е изд., доп. – М.: Учпедгиз, 1953. – 443 с.

***Тхоржевська Т.Д. Актуалізація самовиховання магістрантів у демократичному суспільстві.***

***Анотація.*** *Автор розкриває власний досвід організації самовиховання студентів ВНЗ. У статті також розглядаються деякі питання теорії самовиховання з точки зору світської та традиційної християнської педагогіки.* ***Ключові поняття:*** *самовиховання, демократичне суспільство, КТС, етапи морального вдосконалення, пристрасті, боротьба.*

***Тхоржевская Т. Д. Актуализация самовоспитания магистрантов в демократическом обществе.***

***Аннотация.*** *Автор раскрывает собственный опыт организации самовоспитания студентов ВУЗа. В статье рассматриваются также некоторые вопросы теории самовоспитания с точки зрения светской и традиционной христианской педагогики.* ***Ключевые слова:*** *самовоспитание, демократическое общество, КТД, этапы нравственного усовершенствования, страсти, борьба.*

***Tkhorzhevska T. D. Urgency of magister self-upbringing in the democracy society.***

***Annotation.*** *The author shows the own experience of student's self-upbringing organization. In the article two points of view on some questions of the self-upbringing theory – scientific and traditional Christian – are introduced.* ***Key words:*** *self-upbringing, democracy society, CCA, the stages of the moral improvement, passions, fight.*

**МАЙБОРОДА В.К.,**
Інститут вищої освіти НАПН України,
м. Київ

**УДК 378:37.013.3**

## УТОЧНЕННЯ Й ІДЕНТИФІКАЦІЯ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ

**Постановка проблеми**. Проблема формування професійних компетентностей викладачів вищої школи є однією із складних та актуальних у суспільстві, що глобалізується.

Світові глобалізаційні процеси, як про це слушно зауважує професор А.І.Кузьмінський [16], нова філософія освіти настійно вимагають інтерактивних інноваційних підходів до розвитку й саморозвитку особистості майбутнього фахівця. І суспільні, і державні, і особисті інтереси в майбутньому зможе задовольнити тільки людина нової формації, у якої гармонійно розвинені інтелектуальна й почуттєва сфера, яка б легко й вільно відчувала себе патріотом своєї країни і громадянином світу, грунтовно знала досягнення національної культури й володіла надбаннями світової культурної скарбниці, училася протягом усього життя. Тільки за таких умов особистість може ефективно функціонувати, повноцінно реалізувати себе в сучасному полікультурному просторі, змінювати власне суспільне буття на краще. Усе це має забезпечити вища школа, а конкретно реалізувати вищезазначене завдання покликані її науково-педагогічні працівники.

Як наголошено в Національній стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року, сучасний ринок праці вимагає від випускника не тільки глибоких теоретичних знань, а й здатності самостійно застосовувати їх у нестандартних, постійно змінюваних життєвих ситуаціях, переходу від суспільства знань до суспільства життєво компетентних громадян [25].

Невиправдано принижується й знецінюється сьогодні роль викладача окремими вченими й представниками громадськості. Не можна погодитись із думкою Г.Горбачова про те, що нові інформаційні технології вже у недалекому майбутньому змінять характер навчання й виховання молодого покоління, що педагогіка стане дистанційною. Не виключено, – запевняє він, – що такий підхід зробить зайвими університети, школи й дитячі садки, що донести до вихованця слово наставника зможе й комп'ютер [7]. На думку американця П.Гудмена, молодь має виховувати вулиця: кафе, магазини, парк, підприємство, засоби масової інформації [16, с. 18]. Дивує такий механістичний підхід. Ніколи, навіть найдосконаліша машина, засоби інформації не зможуть замінити особистість, живе слово викладача. Шкода, що цю думку підтримують й окремі вітчизняні вчені.

Принагідно відзначити, що сьогодні викладач університету виступає як ключовий суб'єкт модернізації вищої освіти. Він повинен мати належні морально-духовні, соціальні й педагогічні якості, володіти глибокими професійними знаннями, психолого-педагогічними уміннями, педагогічною і психологічною технікою [16].

**Аналіз досліджень і публікацій**. Цікавий блок проблем, повяз'аних із викладачами вищої школи, зокрема й університетів, порушують у наукових працях вітчизняні й зарубіжні вчені: А.Алексюк [2], В.Алькема

[3], В.Андрущенко [4], К.Астахова [5–6], В.Бобрицька [8], О.Гура [9], М.Гриньова [10], Н.Дем'яненко [13], Н.Кузьміна [15], А.Кузьмінський [16], В.Луговий [18], В.Манько [20], О.Мороз [21], О.Пехота [24], Л.Романкова [26], Л.Савенкова [30], В.Семиченко [28], Т.Тхоржевська [29] та інші.

Як зазначає з цього приводу А.М.Алексюк [2, с. 377], історія і практика народної освіти, історія педагогіки засвідчують: ефективність навчання і виховання великою мірою визначається особистістю педагога. Цю ж думку підтримує академік О.Мороз [21, с. 1] і вважає, що головною силою, головною міцністю вищої школи, її золотим фондом є викладач. Він спільно з О.С.Падалкою та В.І.Юрченком вперше в Україні підготували навчальний посібник "Викладач вищої школи: психолого-педагогічні основи підготовки" [21]. У ньому автори основну увагу зосереджують на розкритті суті та змісту мудрих і принципових основ навчання і виховання видатного педагога, велетня педагогічної науки К.Д.Ушинського про те, що: "Ніякі статути й програми, ніякий штучний організм закладу, хоч би як хитромудро його придумали, не може замінити особистості у процесі виховання. … Тільки особистість може впливати на розвиток і визначення особистості. Тільки характером можна сформувати характер" [31, с. 63–64; 2, с. 378].

Серед найбільш авторитетних вітчизняних авторів з даної проблеми є К.Астахова. Вона зазначає, що університети сьогодні зіткнулися з серйозними труднощами у формуванні викладацького корпусу, зокрема:

- постаріння викладацького складу, що зберігається;
- скорочення числа викладачів, які мають наукові ступені й вчені звання;
- нерівномірність розподілу інтелектуального потенціалу по території країни, сильна його концентрація в мегаполісах, і особливо в столиці;
- зниження соціального статусу викладача вищої школи й зневага до нього суспільства;
- недостатність матеріальної винагороди за працю;
- слабке володіння викладачами сучасними інформаційними технологіями (особливо щодо методики їх використання в навчальному процесі) та іноземними мовами;
- зниження професійних, і особливо морально-етичних характеристик, посилення всеосяжної корупції;
- близько трьох чвертей випускників ВНЗ не одержують достатніх для профільної роботи компетенцій;
- різке посилення підготовки науково-педагогічних кадрів через систему аспірантури й докторантури [6, с. 24].

Прикро, але це так. У сучасному українському суспільстві знижуються не тільки якісні параметри підготовки аспірантів і докторантів до викладацької діяльності, а й ставлення до вищої освіти, її науково-педагогічних працівників. Усе це висуває на порядок денний компетентнісний підхід, який передбачає визначення освітніх цілей у вигляді результатів, сформульованих як компетентності. Він діє й розвивається у межах Болонського процесу з 2000 року. Цілком слушним є зауваження академіка В.І.Лугового, що компетентнісний підхід певним чином змінює (проте не зменшує) роль викладача. Ця роль стає більш спрямовуючою, супроводжуючою та відповідальною щодо досягнення студентом певних результатів [18, с. 14].

*Мета статті:* уточнити й обґрунтувати найбільш важливі види компетентностей науково-педагогічних працівників.

**Виклад основного матеріалу**. Аналіз наукових праць [1–31], досвіду роботи у ВНЗ, а також результатів експертного оцінювання дають підстави для виділення найважливіших компетентностей (їх виділено емпіричним шляхом у 2007 році 30 загальних і специфічних у дев'яти предметних областях). Кожна з компетентностей характеризує здатність до самореалізації, реалізації миттєвих цілей, розв'язання певних завдань [18, с. 13].

В експертному оцінюванні брали участь 250 респондентів, серед яких: аспіранти (65 осіб), докторанти (24 особи), викладачі університетів (161 особа). Експертам запропоновано здійснити ранжування п'яти видів компетентностей, ураховуючи види діяльності у системі суб'єкт-об'єктних відносин, які визначив і згрупував академік В.І.Луговий [18].

Запропоновано такі види компетентностей [18]:

1. Інтелектуально-знаннєві. Інтелект – від латинського "розум, пізнання". Це здатність особистості орієнтуватися в навколишньому середовищі, адекватно його відображати й перетворювати, думати, навчатися, пізнавати світ, переймати соціальний досвід, уміти ставити й розв'язувати завдання і приймати рішення, розумно діяти, передбачати; самоактуалізація, самоствердження й самоконтроль особистості; самонавчання і самовдосконалення протягом усього життя.

2. Ціннісно-особистісні. Цінність – духовне формоутворення, значимість, критерій оцінки дійсності щодо відповідності певним взірцям, ідеалам, вимогам. Поняття "цінність", як відомо, введено І.Кантом для позначення загальних нормативів моралі.

У сучасному суспільстві "цінність" розглядається як духовне формоутворення, що існує через моральні та естетичні категорії, теоретичні системи, утопічні образи, суспільні ідеали і є критерієм оцінки дійсності людиною та джерелом смислоутворювальної основи людського діяння. В основі ціннісного ставлення людини до світу лежить значимість [27, с. 369].

До цієї групи можна віднести вікові, характерологічні, типологічні особливості особистості, інтереси, схильності, рівень загальноосвітньої і професійної підготовки; мотиви, що впливають на формування ціннісних, матеріальних і духовних орієнтацій, відносин, професійно-наукової компетенції та самосвідомості; потреби у самоствердженні, досягненні, визнанні.

3. Інноваційно-акмеологічні. Інновації – нововведення. Акмеологія – теорія вищих досягнень людини й цивілізації. Методологічна категорія "акме" розглядається як можливість вищих досягнень людини у різних просторах її буття, видах діяльності, у різних формах її здійснення в усі вікові її періоди. Основними складовими інноваційно-акмеологічних компетентностей є: рефлексивно-конструктивні (здатність бачити, відчувати, розуміти й реалізовувати власні внутрішні зміни; уміння нейтралізувати негативні психологічні утворення та активізувати позитивні); прогностичні (здатність не лише коригувати, а й прогнозувати та попереджати негативний особистісний розвиток).

4. Діалого-комунікативні – здатність реалізовувати внутрішній само перетворюючий діалог; уміння нарощувати набір внутрішніх психолого-педагогічних дій для реалізації внутрішніх акмеологічних самовпливів і боротьби з низьковартісністю особистості; навички до узгодження смислоутворюючих особистісних мотивів із механізмами цілепокладання, що детермінують реалізацію мотивів на операційному рівні.

5. Художньо-творчі – продуктивна, оригінальна й ефективна діяльність, що породжує якісно нові оригінальні духовні цінності, інтерес до мистецтва, естетичну свідомість.

Для опрацювання результатів використано статистичний критерій Фрідмана ($\chi^2_r$). Проведені розрахунки свідчать, що інноваційно-акмеологічні компетентності посідають провідне місце у діяльності аспірантів, докторантів, викладачів університетів (у відсотках – 32; з них: аспіранти – 8, докторанти – 11, викладачі – 13). Друге місце – ціннісно-особистісні (26; аспіранти – 7, докторанти – 10, викладачі – 9). Третє місце – інтелектуально-знаннєві (відповідно 17; 4; 6; 7); четверте – діалого-комунікативні (відповідно 13; 3; 4; 6); п'яте – художньо-творчі (відповідно 12; 2; 4;6).

З метою виявлення ціннісних орієнтацій сучасного викладача та оцінки його діяльності нами використана методика незавершених речень. Студентам пропонувалося відповісти на дві позиції, які стосувалися їх ставлення до науково-педагогічних працівників. У якості респондентів обрані студенти однієї з найбільш престижних спеціальностей (перекладачі з іноземної мови) НаУКМА, Національного університету ім. В.О.Сухомлинського та Національної академії Служби безпеки України. У дослідженні взяли участь 470 студентів.

Розглянемо отримані дані. У першому завданні пропонувалося доповнити фразу "Сучасний викладач університету…". Отримані варіанти відповідей розділено на чотири категорії:

1) відповіді, які фіксують позитивні якості найкращого викладача ("професіонал", "творча особистість"; "творець і новатор"; "лідер"; "високоерудована, зацікавлена своєю роботою, енергійна, вимоглива, в першу чергу до себе, і до студентів особистість");

2) відповіді, що містять негативну оцінку викладача ("суха, нерішуча, невдячна, байдужа, безвольна й безвідповідальна, невпевнена в собі, агресивна особистість"; "занурена в себе (зловживання "я", "мені", "мій", "переконаний")"; "думає тільки про матеріальні цінності"; "любить себе і свій предмет, нас не вчить думати"; "заклопотаний, утомлений і розчарований у сучасній системі освіти й житті", "непрофесіонал", "викладач нормативного рівня – виконавець");

3) відповіді, що містять нейтральну оцінку викладача ("людина, яка не вміє себе гідно презентувати"; "незахищена людина"; "жертва освітніх недоліків");

4) відповіді, що містять амбівалентну оцінку одного з викладачів – водночас і позитив, і негатив ("людина, яка багато знає, але не має бажання творчо працювати"; "має багато бажань, але обмежені можливості"; "добре володіє предметом, хоче, щоб ми його зрозуміли, але нічого не робить, щоб ми зацікавилися предметом, покращували свої знання").

Контент-аналіз відповідей, їх якісно-кількісний аналіз свідчить, що кількість позитивних відповідей склала тільки 37,4%. Переважна кількість учасників (43,6%) дали негативні відповіді. А з урахуванням амбівалентних відповідей (19%) їх частка збільшується до 62,6%.

У відповідь на запитання про свій ідеал, на превеликий жаль, 49,4% аспірантів, докторантів і викладачів відповіли, що його не мають. Для 29,8% у якості ідеалу виступають члени сім'ї, друзі. Серед інших відповідей 9,8% вказали, що їх ідеал – успішна людина, 8,7% – вольова людина і тільки, як не прикро й сумно, 2,3% аспірантів назвали викладача. Ці дані свідчать про втрату впливу суспільства на молодь через девальвацію соціальних еталонів і зниження якісних компетентностей (інноваційно-акмеологічних, ціннісно-особистісних, інтелектуально-знаннєвих, діалого-комунікативних, художньо-творчих) та соціального статусу науково-педагогічних працівників

**Висновки.** Аналіз наукових праць [1–31], багаторічного досвіду роботи у вищій школі свідчить, що викладач у знаннєво-орієнтованій парадигмі виконував функцію керівника навчального процесу, транслятора знань; в особистісно-орієнтованій – роль організатора, помічника процесу здобуття знань, тьютора. У гуманітарній парадигмі викладач виступає як рівноправний суб'єкт взаємодії, як порадник, фасилітатор, консультант, модератор.

У структурі професійної діяльності викладача вищої школи пріоритетними є інноваційно-акмеологічні компетентності, що характеризуються високим рівнем його активності, самостійності й творчості. Цей рівень зазвичай виявляється у вміннях активного слухання, увазі до невербальних проявів комунікації та розвитку зворотного зв'язку, прагненні професійного зростання, креативності та готовності до змін.

Посилення уваги до інноваційно-акмелогічних компетентностей викладачів є, з огляду на результати проведеного дослідження, надзвичайно дієвим фактором, що забезпечує зростання професійної мотивації, стимулює розвиток творчого потенціалу педагога. Це дозволяє йому виявляти й максимально ефективно використовувати особистісні ресурси для досягнення успіху у професійній науково-педагогічній діяльності. Проблема самореалізації, змін і саморуху викладача до вершин професіоналізму потребує подальших досліджень.

**Література**

1. Акініна Н. Л. Педагогічна взаємодія учасників навчально-виховного процесу вищого навчального закладу / Н. Л. Акініна, Н. Б. Абрамюк // Історико-педагогічні студії : науковий часопис / гол. ред. Н. М. Дем'яненко. – К. : Вид-во НПУ ім. М.П.Драгоманова, 2013. – № 6–7. – С. 64–66.
2. Алексюк А. М. Педагогіка вищої освіти України. Історія : підручник / А. М. Алексюк. – К. : Либідь, 1998. – С. 377.
3. Алькема В. Г. Формування науково-педагогічного складу випускних кафедр економічного профілю / В. Г. Алькема // Проблеми освіти. – 2013. – Ч. 1. – С. 125–130.
4. Андрущенко В. Роздуми про освіту / В. Андрущенко. – К. : Знання України, 2004. – 740 с.
5. Астахова К. В. Корпорація викладачів вищої школи в умовах інтеграції в європейський освітній простір: тенденції, що турбують / К. В. Астахова // Проблеми освіти. – 2010. – Ч. 1. – С. 15–17.
6. Астахова К. В. Викладач університетського сектору освіти: вектори змін в українській вищій школі / К. В. Астахова // Проблеми освіти. – 2013. – Ч. 1. – С. 22–27.
7. Горбачов Г. Кібервиховання / Г. Горбачов // "2000". – 2006. – 3 березня.
8. Бобрицька В. І. Компетентнісний підхід у професійній підготовці майбутніх викладачів вищої школи / В. І. Бобрицька // Проблеми освіти. – 2011. – № 66. – Ч. 1. – С. 39–45.
9. Гура О. І. Психолого-педагогічна компетентність викладача вищого навчального закладу: теоретико-методологічний аспект / О. І. Гура. – Запоріжжя : ГУ "ЗІДМУ", 2006. – 332 с.
10. Гриньова М. В. Саморегуляція : навч.-метод. посіб. / М. В. Гриньова. – Полтава : Вид-во "АСМІ", 2008. – 268 с.
11. Данилова Г. С. Творчість як феномен акмеологічного самовдосконалення професіоналізму викладача ВНЗ / Г. С. Данилова // Проблеми освіти. – 2012. – № 63. – Ч. 1. – С. 82–90.
12. Деркач А. Акмеология : учеб. пособие / А. Деркач, В. Зазыкин. – СПб : Изд-во "Питер", 2003. – 256 с.
13. Дем'яненко Н. М. Компетентнісно-професійний підхід у підготовці викладача вищого навчального закладу (рівень магістратури) / Н. М. Дем'яненко // Вища освіта України. – 2009. - № 3. – С. 49–52.
14. Ісаченко В. В. Формування професійно-педагогічного іміджу майбутніх викладачів вищої школи : автореф. дис. … кандидата пед. наук : 13.00.04 "Теорія і методика професійної освіти" / В. В. Ісаченко. – Одеса., 2004. – 20 с.
15. Кузьмина Н. В. Профессионализм преподавательской деятельности / Н. В. Кузьмина. – СПб, 1993. – С. 45–79.
16. Кузьмінський А. І. Філософські засади педагогічної майстерності викладача вищої школи / А. І. Кузьмінський // Науковий вісник Миколаївського державного університету імені В.О.Сухомлинського : зб. наук. пр. – Миколаїв, 2012. – Вип. 1.36. – С. 17–21.
17. Лисенко А. С. Імідж викладача як складова домінанти управління процесом підготовки науково-педагогічних кадрів / А. С. Лисенко // Проблеми освіти. – 2010. – Ч. 1. – С. 107–111.
18. Луговий В. І. Освіта, навчання, інформація, компетентність: канонізація понять / В. І. Луговий // Історико-педагогічні студії : науковий часопис / гол. ред. Н. М. Дем'яненко. – К. : Вид-во НПУ імені М.П.Драгоманова, 2011. – Вип. 5. – С. 11–15.
19. Майборода В. К. Структурні компоненти та зміст психолого-педагогічної культури викладача ВНЗ / В. К. Майборода, Л. О. Нестеренко // Проблеми освіти. – 2011. – Вип. 68. – С.119–126.
20. Манько В. М. Психологічні фактори педагогічної діяльності викладача у професійній підготовці фахівців правоохоронних органів / В. М. Манько, Н. Г. Іванова // Проблеми освіти. – 2012. – Ч. 1. – С.157–160.
21. Мороз О. Г. Викладач вищої школи: психолого-педагогічні основи підготовки / О. Г. Мороз, О. С. Падалка, В. І. Юрченко ; за заг. ред. О. Г. Мороза. К. : НПУ, 2006. – 207 с.
22. Морозов А. В. Креативность преподавателя высшей школы / А. В. Морозов. – М. : Изд-во МГСУ, 2002. – 268 с.
23. Москаленко О. В. Психологические особенности профессионального самосознания преподавателей высшей школы / О. В. Москаленко. – М., 2003. – 48 с.
24. Пєхота О. М. Формування технологічної культури сучасного викладача як складової його педагогічної майстерності / О. М. Пєхота // Науковий вісник Миколаївського державного університету імені В.О.Сухомлинського : зб. наук. пр. – Миколаїв, 2012. – № 1.36. – С. 21–28.
25. Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року // Урядовий кур'єр. – 2013. – № 117. – 4 липня.
26. Романкова Л. И. Преподаватель высшей школы как профессия / Л. И. Романкова // Экономика обрпазования. – 2001. – № 6. – С. 27–39.
27. Професійна освіта : словник : навчальний посібник / уклад. С. У. Гончаренко та ін.; за ред. Н. Г. Ничкало. – К. : Вища школа, 2000. – 380 с.
28. Семиченко В. А. Соціально-педагогічні виклики в педагогічній майстерності викладачів вищої школи / В. А. Семиченко // Науковий вісник Миколаївського державного університету імені В.О.Сухомлинського : зб. наук. пр. – Миколаїв, 2012. – Вип. № 1.36. – С. 28–35.
29. Тхоржевська Т. Д. Про можливості поєднання наукових і навчально-виховних функцій викладача ВНЗ / Т. Д. Тхоржевська // Проблеми освіти. – 2012. – № 70. – Ч. 1. – С. 32–36.

30. Формування психолого-педагогічної компетентності викладачів : тренінг-курс для викладачів університету / Л. О. Савенкова, Г. М. Романова, М. В. Артюшина та ін. – К. : КНЕУ, 2011. – 390 с.
31. Ушинський К. Д. Людина як предмет виховання / К. Д. Ушинський // Твори : в 6 т. – К., 1952. – Т. 4. – С. 63–64.

***Майборода В.К. Уточнення й ідентифікація компетентностей науково-педагогічних працівників***

***Анотація.*** *У статті уточнено й ідентифіковано професійні компетентності викладачів вищої школи. Доведено, що інноваційно-акмеологічні компетентності є пріоритетними для розвитку досліджуваного феномену.* ***Ключові слова:*** *акмеологія, інноваційно-акмеологічні компетентності, викладач ВНЗ, цінності, особистість.*

***Майборода В.К. Уточнение и идентификация компетентностей научно-педагогических работников***

***Аннотация.*** *В статье уточнены и идентифицированы профессиональные компетентности педагога, задействованного в системе высшего образования. Доказано, что инновационно-акмеологические компетентности являются приоритетными для развития исследуемого феномена.* ***Ключевые слова:*** *акмеология, инновационно-акмеологические компетентности, преподаватель ВУЗа, ценности, личность.*

***Majboroda V. Specification and identification of competencies of scientific and pedagogical staff***

***Annotation.*** *The article is devoted to the investigation of the acmeological conditions influence on the development of the psychological and pedagogical culture of the pedagogue involved in the system of higher education. It was proved in the article that acmeological conditions are the most influential for the formation of the investigated phenomenon, their content and influence were characterized.* ***Key words:*** *acmeology, innovation-acmeological competency, University teacher, values, personality.*

**ОНКОВИЧ Г.В.,**
Інститут вищої освіти НАПН України,
м. Київ

**УДК 378.1**

## ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНО-ОРІЄНТОВНОЇ ПІДГОТОВКИ МАГІСТРІВ МЕДІАСФЕРИ В УКРАЇНІ

Бути журналістом сьогодні - і престижно, і модно. В Україні нині журналістів готують 39 вищих навчальних закладів, - свідчить голова Науково - методичної комісії з журналістики та інформації при Міністерстві освіти і науки України. директор Інституту журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка В.В. Різун. У 2011 році в Україні діяв 51 навчальний заклад, де готували фахівців у галузі освіти за напрямом "Журналістика та інформація". У зв'язку з включенням журналістикознавства, бібліотекознавства, архівознавства та інших наук до галузі «Соціальні комунікації» перед представниками цих наук виникли нові проблеми, пов'язані зі зміною методологічних підходів. Сюди входить підготовка журналістів, видавців і редакторів, рекламістів і фахівців зі зв'язків із громадськістю. Загальний ліцензований обсяг у галузі журналістики та інформації на рівні бакалаврських програм становив 7032 людини, з журналістики - 3792 людини [11].

Національний університет „Києво -Могилянська академія" (НаУКМА) [19] та Український католицький університет (УКУ) [18] у Львові, як експеримент, мають тільки магістратуру з журналістики, куди приймають випускників бакалаврату різних спеціальностей. Нині все частіше говорять про своєрідне "перезавантаження" журналістської освіти, тож сьогодні можна проаналізувати перший досвід роботи магістерських програм з журналістики та медіакомунікації, для яких наявність бакалаврського профільного диплома необов'язкова. Можливо, ці приклади - свідчення такого перезавантаження.

В останні роки кілька університетів почали підготовку фахівців у галузі освіти за напрямом "Специфічні категорії" для підготовки магістрів з медіакомунікацій. У цього виду магістратури відсутній профільний бакалаврат.

У даній статті ми зупинимося на нових підходах у медіаосвіті саме майбутніх професіоналів - журналістів, які навчаються за магістерськими програмами. В Україні це - напрям "Соціальні комунікації". Ці комунікації, - відзначає директор Інституту журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка В.В.Різун, - соціально марковані, тому що припускають взаємодію з соціально визначеними групами людей. Соціальні комунікації утворюються за законами спілкування, але, як і будь-які технологічні предмети, припускають використання наукових знань про спілкування і про все, що використовується для організації суспільно-комунікаційної справи [12].

Незважаючи на те, що випускників журфаків в Україні більше, ніж потрібно ринку, кваліфікованих кадрів однак не вистачає. Підготовкою фахівців займаються громадські організації, видавці періодичної преси, асоціації телерадіомовників, які проводять курси та тренінги з підвищення кваліфікації. Ще один шлях у журналістику - редакційні школи, де різними способами доводять професійний рівень молодих журналістів за своїми стандартами. Наш інтерес у цій статті обмежений специфікою підготовки магістрів. І йтиметься про професійно-орієнтовану медіаосвіту тих, для кого вона - найвищий ступінь саме професійної підготовки для роботи в масовокомунікаційному спектрі соціуму.